

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2011

Lärarutbildningen

Barn med "större uppmärksamhetsbehov"

- Hur bemöter förskolans pedagoger dessa
individer

Författare
Caroline Fredriksson
Jenny Kristiansson

Handledare
Linda Palla

Abstract

Vi har valt att kalla vårt examensarbete för; Barn med ”större uppmärksamhetsbehov” – Hur bemöter förskolans pedagoger dessa individer. Syftet med vårt examensarbete är att undersöka och få en inblick i hur pedagogerna i verksamheten möter de barn som utmärker sig genom större uppmärksamhetsbehov. Vår frågeställning lyder som följande; Hur bemöter förskolans pedagoger barn med större uppmärksamhetsbehov? Vi, (Caroline & Jenny) har använt oss utav kvalitativa intervjuer som metod för vår undersökning. Resultatet utifrån tidigare forskning visar på att barn med större uppmärksamhetsbehov yttrar sig på olika sätt, i form av olika beteende och behov. Gemensamt är att barnens behov av uppmärksamhet behöver mötas på olika sätt beroende på var barnet befinner sig samt vilka behov som den enskilda individen uttrycker. I resultatet utifrån våra intervjuer kan vi se att det efterfrågas mindre barngrupper och mer personal till verksamheten för att lättare möta och tillgodose varje individ och dess behov.

Nyckelord: Mer personal, mindre barngrupper, möta, pedagoger, uppmärksamhetsbehov, verksamheten.

Författare: Caroline Fredriksson och Jenny Kristiansson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	s.4
1. INLEDNING	s.5
1.1 Bakgrund	s.5
1.2 Syfte och frågeställning	s.5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	s.6
2.1 Definition av större uppmärksamhetsbehov	s.6
2.2 Att möta utåtagerande och bråkiga barn	s.7
2.3 Att möta ständigt kontaktsökande barn	s.8
2.4 Att möta barn i situationsrelaterade svårigheter	s.8
2.5 Att möta och hjälpa barn med ett större uppmärksamhetsbehov	s.9
2.6 Övergripande orsaker till större uppmärksamhetsbehov	s.10
2.7 Pedagogens roll i förskolan	s.11
2.8 Svårigheter i pedagogens arbete	s.12
2.9 Samarbetet mellan hem och förskola	s.13
2.10 Marte Meo	s.14
2.11 Tänkbara orsaker sett ur Vygotskijs perspektiv	s.15
2.12 Litteratursammanfattning	s.16
2.13 Frågeställning	s.17
3. METOD	s.18
3.1 Metodval	s.18
3.2 Undersökningsgrupp	s.18
3.3 Genomförande	s.18
3.4 Bearbetning	s.20
3.5 Studiens tillförlitlighet och etiska aspekter	s.20
4. RESULTAT	s.22
4.1 Definition av ett ”större uppmärksamhetsbehov”	s.22
4.2 Mindre barngrupper, kompetent personal och resurser	s.23
4.3 Bemötande av barnen i verksamheten	s.24
4.4 Anpassning av verksamheten	s.25
4.5 Tillgodose varje individs behov	s.26
4.6 Hemmets och arvets betydelse	s.26
4.7 Tidsbrist och pedagogens målsättning	s.27
4.8 En sammanfattning av resultatet	s.28
5. DISKUSSION	s.29
5.1 Resultatdiskussion	s.29
5.1.1 Definition av ”större uppmärksamhetsbehov”	s.29
5.1.2 Mindre barngrupper, kompetent personal och mer resurser	s.30
5.1.3 Hemmets och arvets betydelse	s.31
5.1.4 Tillgodose varje individs behov	s.32
5.2 Metoddiskussion	s.33
5.3 Pedagogiska implikationer	s.34
5.4 Förslag till vidare forskning	s.35
6. SAMMANFATTNING	s.36
Referenslista	s.37
Bilaga 1	s.39
Bilaga 2	s.40

Förord

Detta examensarbete vore inte möjligt utan en del viktiga och betydande personer. Först och främst, vill vi ge ett stort tack till vår handledare i examensarbetet. Sedan vill vi framförallt tacka våra intervjupersoner, som ställt upp med kloka och intressanta åsikter och tankar! Sist men inte minst ett stort tack till varandra, för att vi sällt upp i vått och torrt och skapat många roliga och intressanta diskussioner.

Kristianstad december 2011

Caroline Fredriksson och Jenny Kristiansson

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Alla barn är i behov av mänsklig bekräftelse i form av uppskattning, beröm och inte minst uppmärksamhet. Varje barn mår bra av uppmuntran och behöver känna sig sedd i verksamheten på förskolan av både barn och vuxna (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). Det finns barn som visar på behov av mer och större uppmärksamhet. Ogden (2003) har valt att benämna avvikande beteende som ”beteendeproblem”. Vi (Caroline & Jenny) har istället valt att kalla det ”barn med större uppmärksamhetsbehov” med andledning av att det inte uttrycker samma negativa klang. Med barn utav större uppmärksamhetsbehov menar vi barn utan diagnos och utredningar, barn som påvisar behov av mer stöd och uppmärksamhet än det ”genomsnittliga” barnet i verksamheten. SIA-utredningen (SOU 1974:53) pekar på ett nytänkande i form av, att istället för att se barnet i behov av stöd började man däremot fundera på verksamhetens utformning och dess sociala betydelse. Likaså har vi valt att inte uppmärksamma det som ”barn med problem” utan helt enkelt som barn med ett större uppmärksamhetsbehov och vad verksamheten möjliggör och påverkar.

Ett av förskolans uppdrag är att tillgodose alla barn och deras utveckling, vilket måste resultera i en verksamhet som är till för alla. All personal i förskolan ska respektera och utgå ifrån varje individs behov, samt respektera och ha förmågan till att möta varje barn (Skolverket, 2010). Barn som uttrycker större behov av uppmärksamhet kan påverkas av miljön och att utmaningarna blir för stora, beroende på de krav och förväntningar vi sätter upp för våra barn (Hejlskov Jörgensen, 2009). Eller utifrån den ”proximala utvecklingszonen” som Vygotskij nämner, den kunskap eller förmåga som står på tur i utveckling att läras in – (Strandberg, 2008) Kanske har förskolan inte funnit den för varje individ?

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka och få en inblick i hur pedagogerna i verksamheten möter och arbetar med barn som utmärker sig genom större uppmärksamhetsbehov. Frågeställning: Hur bemöter förskolans pedagoger barn med större uppmärksamhetsbehov?

2 Litteraturgenomgång

2.1 Definition av större uppmärksamhetsbehov

”När barn upprepat bryter mot de regler, normer eller förväntningar som finns i uppväxtmiljön kan man kalla beteendet eller handlingsmönstret för ett beteendeproblem” (Socialstyrelsen 2010 s, 13). ”I förhållande till barns vanliga beteenden särskiljer sig beteenden som skapar förvirring, bekymmer och funderingar bland personal, barn eller föräldrar.” (Palla, 2011, s, 79). ”Problemskapande beteende är beteende som skapar problem för personer i omgivningen” (Hejlskov Elvén, s.12, 2010) Det är människorna runt omkring som avgör om det är ett problem eller inte, det är i det sociala samspelet problemen uppstår och skapar problematik och svårigheter (Hejlskov Jörgensen, 2009). Perspektivet ”beteendeproblem” eller ”behov av stöd” utgår ifrån samhällets normativa tänk, det som är vanligt eller det som är ”normalt”. När det talas om barn med ett problematiskt beteende och svårigheter betyder det ofta att man fokuserar på hur barnets samspel med omgivningen ser ut, det vill säga hur barnet agerar med sin miljö och i sina olika relationer (Ahlberg, 2007).

Kadesjö (2007) menar på att det är många delar som påverkar ett barns agerande, allt från hur barngruppen ser ut till hur pedagogernas inställning är. Om man som pedagog ordnar och utgår från barnens olika nödvändigheter och behov så medför det i regel en god verksamhet för alla som deltar. Barn med större uppmärksamhetsbehov kan lida av brister i sin förmåga att koncentrera sig, vilket kan yttra sig genom att barnet visar ett ojämnt humör och reaktionssätt. Precis som vilken person som helst så kan även barn med större uppmärksamhetsbehov ha både bra och dåliga dagar. Under en dålig dag så kan barnet besitta kraftiga humörsvängningar och vredesutbrott (Kadesjö, 2007). En orsak till att barn ibland sätter sig på tvären eller får ett raseriutbrott kan bero på förståeliga skäl, som att man som vuxen inte har lyssnat tillräckligt, känt sig ignorerad eller spänd av förväntningar i olika situationer (Eresund & Wrangsjö, 2008). En annan orsak till många barns raseriutbrott och frustrationer kan även bero på att de i förskolan måste lämpa sig efter resten av barngruppen för att den ska fungera. Under de senare åren så har barngrupperna inte gjort annat än ökat i antal, vilket medför belastningar för en del barn (Kadesjö, 2007). Ett barn med större anspråk på uppmärksamhet kan visa ett beteende som kan vara en bidragande orsak till att planerade aktiviteter som exempelvis samlingen förstörs (Kadesjö, 2007).

Barn som har större uppmärksamhetsbehov kan visa det på flera olika sätt, det kan te sig genom olika beteenden, i relationer med människor eller i barnets lärandeutveckling (Levine, 2005). Vi har valt att titta närmare och definiera ett par olika typer av uppmärksamhetsbehov och exempel på orsaker och lösningar. Nedan har vi valt att använda respektive författares språk i den mån som är möjligt.

2.2 Att möta utåtagerande och bråkiga barn

Aggressiva barn som gärna slåss och bråkar har ofta problem med sin självkontroll, vilket visar sig i många situationer där samspel sker och i möten med människor. Att kunna kontrollera sig själv är en betydande del utav den sociala kompetensen (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). De finns barn som ständigt lyckas fånga uppmärksamhet genom att bråka och slåss med sina kamrater. Det uppstår ofta konflikter kring dessa barn och dem blir ofta skuldbelagda för bråk och diskussioner. Utåtagerande barn är vanligen väldigt aktiva och högljudda, de är duktiga på att starta upp olika aktiviteter men har mycket svårt för att hitta avslut. Ofta hamnar dessa barn utanför och får inte vara med i lekar eller aktiviteter tillsammans med andra barn. Barnet som bara bråkar och förstör utåtsett får tillsägelse efter tillsägelse och omfamnas av en väldigt negativ miljö, som lätt blir till en påfrestande miljö för både vuxna och barn (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Ett barn som har svårt att behärska sin ilska kan vanligtvis ta till våld i sina handlingar eftersom det saknas kunskap om hur barnet ska hantera sin ilska, vilket kan medföra tråkigheter och ge en negativ inverkan på barnets olika relationer (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007).

Som lärare är det av stor betydelse att man visar sitt stöd och ett intresse för barnets utveckling och lärande när de gör något bra, att man ser barnets positiva sidor och lägger stor vikt vid det. Det är viktigt för att barnet inte bara ska bli sedd under sina ”dåliga dagar” då barnet får mycket negativ uppmärksamhet (Kadesjö, 2007). Dessa barn behöver konkret hjälp i form av handledning ifrån vuxna när de bråkiga och stökiga situationerna uppstår. Pedagogen måste samarbeta och arbeta successivt tillsammans med dessa barn för att skapa en förståelse och en helhetsbild över situationer som uppstår (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

2.3 Att möta ständigt kontaktsökande barn

Barn med uppmärksamhetsbehov kan visa sig i många skeenden, ett av dem är genom ständigt sökande efter kontakt och närvaro. Ofta är dessa barn i ständig jakt på bekräftelse och närhet, och verkar tillsynes ha en enorm strävan efter uppmärksamhet. Pedagoger och kamrater kan uppleva barnets behov som krävande och jobbigt med den ständiga kontakten. Behovet blir gärna synligt i fysisk form såsom t.ex. klängande och hålla handen. De är duktiga på att starta upp dialoger och samtal, gärna med vuxna, men är beroende av att de själva utgör centrum i sina samtal. Dessa barn vill ha beständig bekräftelse och behöver ständigt undersöka och prova sina relationer till människorna runt omkring (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

Till en början är det lätt att man som pedagog blir smickrad och glad över att känna sig behövd och omtyckt, men det är viktigt att man förhåller sig neutral till beteendet. När man väl börjat känna igen detta beteendemönster hos barnet ses det ofta som jobbigt och istället avleder man som pedagog barnet ifrån sig, och nekar till dess fysiska kontaktförsök. Detta blir till vilseledning för barnet och istället kan konsekvenserna då resultera i att barnet utgör ett allt större sökande efter kontakt och blir istället ännu mer krävande för omgivningen. Hedenbro och Wirtberg (2000) anser att pedagogens sätt att möta dessa barn bör utgå ifrån en stadig relation till barnet. Att pedagogen också kan ta initiativ till kontakt med det berörda barnet och visar ett intresse för det som fångar individens uppmärksamhet. Som lärare för dessa barn är det även viktigt att man lyfter fram barnets positiva ansatser som tillexempel initiativ till lek eller samspel med kamrater. Dessa barn behöver en enorm mängd bekräftelse ifrån oss vuxna, förskolans personal behöver visa att de ser barnen och att de bryr oss om dem.

2.4 Att möta barn i situationsrelaterade svårigheter

När lärare upplever svårigheter hos ett barn är det viktigt att försöka syna helheten, att se vilken miljö och situation barnet befinner sig i. Dessa barn i situationsrelaterade problem kan fungera bra i vissa sammanhang medan somliga situationer kan vara outhärdliga för barnet (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Barn med avvikande beteende visar ofta det genom att ha svårt att bibehålla tankar, hantera olika övergångar och situationer. Man kan även se svårigheter hos barnet i samband med att anpassa sig till nya rutiner och miljöer, ofta kan barnet ha svårt att styra sina känslor i relation till olika händelser som sker. Om barnet då känner att han/hon

befinner sig i en pressad och osäker situation så är risken stor att det leder till ett utbrott, eftersom barnet då kan känna osäkerhet och frustration (Eresund & Wrangsjö, 2008). En annan orsak kan vara att barnet är van vid fasta ramar och struktur i verksamheten, och hamnar detta barn i en situation utan några tydliga ramar och struktur så kan barnet känna oro och ängslan. Även där det finns stora skillnader mellan hem och förskola, då situationerna samt de vuxnas förhållningssätt skiljer sig åt kan barn ha svårt att möta skillnaderna och då behöva vägledning och stöttning av de vuxna (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

Att lära känna sina barn som man möter och arbetar med kan skapa trygghet och en god relation, som är viktigt för dessa barn med situationsrelaterade svårigheter. Som pedagog måste vi stödja och uppmuntra barnen till en bättre självkänsla (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Det är viktigt att man som pedagog har förståelse och kunskap om barnet och dess beteenden för att situationen för barnet ska bli så bra som möjligt (Eresund & Wrangsjö, 2008). En hjälp kan vara att förbereda och berätta för barnen vad som komma skall, de behöver få vägledning och tid till att möta nya situationer och verksamheter (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

2.5 Att möta och hjälpa barn med större uppmärksamhetsbehov

Hur kan man som pedagog hjälpa de här barnen till en bättre miljö i förskolan? Att vara en förstående pedagog är av stor betydelse både för sig själv och barnet. Även att läraren kan förespa när de besvärliga situationerna kan uppkomma, detta genom att lära känna och se ett mönster hos barnet (Kadesjö, 2007). Barnet behöver mycket positiv feedback och hjälp i att kunna starta upp och avsluta en process för att känna lyckan av, ”jag kan”. (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Vygotskij menar enligt Strandberg (2008) att vi måste låta barnen lyckas på egna sätt, vilket bidrar till barnets utveckling av självförtroende och tron på sin egen förmåga (Strandberg, 2008).

Kadesjö (2007) menar på att om pedagogen låter barnet vara delaktig utifrån sina egna förutsättningar så har det visat sig vara mest givande för alla. Det är viktigt att man som pedagog kan finna rätt nivå för varje enskild individ. Som Persson (2008) skriver, ”Det är i första hand skolans verksamhet som måste anpassas till elevernas skilda behov ” (s. 61) Våra förskolor och skolor behöver vara en god arena för utveckling och lärande, personalen i förskolorna behöver skapa verksamheter utifrån individerna vi arbetar med och deras behov (Persson, 2008). Att utgöra en tydlig gränssättning för barn med större uppmärksamhetsbehov är av stor vikt. Genom att sätta gränser hos barnet bildas en form av trygghet och krav, det är

särskilt viktigt för barn med avvikande beteende, de behöver tydligt se vart gränsen går på ett konkret och tydligt vis. De gränser som finns och som utgörs måste vara rimliga för barnet att möta, allt måste ske för barnets bästa. Inom ramarna måste även barnets röst få komma fram och synliggöras, det är viktigt att barnet också ser att sin röst har betydelse och gör skillnad (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

2.6 Övergripande orsaker till större uppmärksamhetsbehov

En orsak till att barnet inte lyckas kan ofta bero på att lärarnas och omgivningens krav är för höga, barnet lyckas inte nå upp till våra nivåer och föreställningar vi har målat upp (Hejlskov Jörgensen, 2009). Socialstyrelsen (2010) beskriver ekonomin som en eventuellt bidragande faktor till trassliga familjeförhållanden, som i sin tur kan ha en negativ inverkan på barn med större uppmärksamhetsbehov. Barn med svårigheter och större uppmärksamhetsbehov är särskilt angelägna för att relationen till omvärlden är stabil och förutsägbar (socialstyrelsen, 2010). Studier och forskning kring ekonomi har gjorts som kunnat påvisa samband mellan barns skilda beteende och familjers ekonomiska förutsättningar. En familj med sämre ekonomisk status har kunnat relateras till barn som visat former av större uppmärksamhetsbehov (Ford, Goodman & Meltzer, 2004). Det fanns även delar av forskningen som påvisar motsatsen, där författarna menar på att de inte nödvändigtvis behöver finnas samband mellan ekonomiska förutsättningar och större behov av uppmärksamhet. Vilket istället kunde förklaras av andra orsaker såsom en svagare intelligens hos barnet eller mentala problem hos föräldrarna till barnet (Ford, Goodman & Meltzer, 2004).

Harris (2001) anser att miljön spelar en stor och väsentlig roll för barnets utveckling, närmare bestämt att miljöns betydelse är av lika stor vikt som de gener vi föds med. Den miljö vi befinner oss i när vi växer upp och frodas, är lika avgörande som de egenskaper och personligheter vi besitter. Hedenbro och Wirtberg (2000) hävdar att barn föds med egenskaper och uppträdanden, och vi kan tidigt se beteendemönster hos barn. Det är viktigt att komma ihåg att omgivningens sätt att samspela med ett barn har stor betydelse för hur barnets beteenden och temperament fortsätter att utvecklas. Nordahl, Sörlie, Manger och Tveit (2007) beskriver beteendeproblem som ett samspel mellan barn och miljö, ett avvikande beteende kan bero på en missgynnsam miljö där barnet inte trivs och mår bra. För att försöka finna lösningar och motiv är det av största vikt att studera miljön runt barnet, olika relationer som

familj, kamrater och lärare, snarare än att beskylla barnet för problemen (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007).

Barn är olika redan vid födseln, alla människor besitter olika egenskaper och personligheter, vi är inte likadana och tycker inte likadant. Därför är det sannolikt att barn inte heller reagerar och beter sig på samma sätt i olika miljöer. Människor har olika behov och behöver olika mycket beroende på vem vi är och vart vi för stunden befinner oss (Harris, 2001). Juul och Jensen (2009) påpekar vikten av förskolans miljö och möjlighet till fysisk aktivitet, detta för en god, trivsamt och utvecklande miljö för hela barngruppen. Därtill är det tragiskt hur dessa viktiga aspekter inte främjas, utan istället görs det ständiga ekonomiska besparingar på förskolan som påverkar barnen.

2.7 Pedagogens roll i förskolan

Socialstyrelsen (2010) belyser en vanlig situation, nämligen ”det barnet” som gärna förstör och river ner saker som kamrater byggt upp eller skapat. Socialstyrelsens rapport menar på att genom denna handling slipper barnet uppmärksamhet på sina egna brister och lyckas istället skapa uppmärksamhet genom att rasera. En annan situation som vanligen förekommer i förskolans värld är när barnet själv tar sig in i leken, men på ett oönskat sätt. Om en grupp barn leker med legogubbar och barnet som inte får vara med lyckas sno åt sig gubbarna och sedan springer iväg har detta barn lyckats ”ta sig in”, och vinner då uppmärksamhet genom att kamraterna springer efter och ropar. På så vis är inte barnet utanför och vid sidan av, utan hamnar helt plötsligt i centrum. Genom träning i kommunikation och sociala samspel på förskolan kan barnen tränas i att ta kontakt med varandra. Att hjälpa barn in i lekar som har det svårt att själv veta hur man ska gå till väga kan också vara till stöd (Socialstyrelsen, 2010).

Man kan ibland som pedagog känna sig både otillräcklig och maktlös, när barnen utsätter en för frustration och prövning. Det kan vara att läraren inte kan genomföra sina planerade aktiviteter i verksamheten eller inte hinner i tid till samtal och möten. Det kan lätt bli till en känsla av förödmjukelse då barnet inte följer de gemensamma regler som gäller i olika sammanhang (Eresund & Wrangsjö, 2008). Det kan lätt leda till att man avstår från att ta strider med barnet av rädsla för att förorsaka ett extremt uppförande och en belastande miljö (Kadesjö, 2007). Det är dock viktigt att lärare upprätthåller sin pedagogiska roll på ett professionellt sätt och tänker ett steg längre, det vill säga vad det är som gör de här barnen till

arga och besvärliga? Enligt Eresund och Wrangsjö (2008) så menar de att barn agerar på det här sättet för att bli sedd, skyddad, tröstad, vägled och barnet kan behöva hjälp till att förstå och tolka sin omgivning. I dessa sammanhang måste vi som pedagoger använda oss utav vår kompetens och våra styrkor, vi bör se dessa signaler som ett rop på hjälp och att vi hittills inte lyckats tillgodose just det/ de behov barnet behöver här och nu. Hejlskov Jörgenssen, (2009) förklarar att de barn som kan och vet hur de bör uppföra sig de gör de, och de barn som saknar den kunskap och kompetens visar på sitt sätt att de behöver hjälp. Vilket även Levine (2005) förhåller sig till, författaren menar på att det inte handlar om vilja, utan helt enkelt om kunskap. Personalen behöver stödja och uppmuntra dessa barn och hitta lösningar på hur vi kan möta och utveckla barnets befogenheter. Hedenbro och Wirtberg (2000) skriver ”Se barns olikheter och svårigheter för att finna möjligheter” (s.57) I förskolan behöver lärarna se olikheterna som något användbart, samt finna alternativa metoder till sökandet efter utveckling och kunskap (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Kadesjö (2007) menar på att pedagoger behöver stärka barnen, samt hitta metoder till att stödja och bekämpa de svårigheter och problem som finns, vilket kan göras genom att stimulera barnens styrkor och intressen. Att hitta lösningar som lärarna aktivt kan arbeta med i naturliga situationer såsom i den fria leken och i sammanhang som känns bekväma för barnet är av stor vikt.

2.8 Svårigheter i pedagogens arbete

Det primära problemet är att verksamheten ska möta alla barn samtidigt som verksamheten ska tillvarata barnens olikheter (Juul & Jensen, 2009). Nilholm (2006) menar på att det lätt kan bli att förskolans personal värderar barnen när de ska nyttja och lyfta barns olika kompetenser och förmågor. Vad skiljer sig åt, vilka kunskaper är bra och vilka är mindre bra? Lärarutbildningskommittén (SOU 1999:63) hävdar att personalen bör se olikheter som något positivt och användbart, olikheterna tillför verksamheten mångfald och utgör en variationsberikad miljö. Persson (2008) tar upp pedagogers skyldigheter inom både förskolans samt skolans verksamhet, pedagogerna skall ta hänsyn till var den enskilda individen befinner sig och är i behov av. Samtidigt skall även planering av aktiviteter/undervisning ta stor hänsyn till gruppen som helhet vilket kan bli ett problem när gruppen har barn som är i behov av extra stöd. Vilket dessutom försvåras ännu mer om verksamheten inte har tillgång till extra resurser, eller om pedagogerna saknar kunskap om hur man ska förhålla sig och agera när det samtidigt ska ta hänsyn till det enskilda barnets befintliga utgångspunkter.

2.9 Samarbetet mellan hem och förskola

Den största anledningen till ett samarbete mellan förskola och hem måste vara för barnets bästa, det är barnet som är i centrum och det är för barnet vi måste arbeta (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). I förskolans reviderade läroplan finns tydliga riktlinjer på att förskolan tillsammans med barnets vårdnadshavare ska samspela för att skapa en varierande och fulländad verksamhet för bästa utveckling. Därför ska arbetet på förskolorna ske i nära samarbete med barnen och deras föräldrar. Tillsammans ska barn, pedagoger och föräldrar bygga på förtroende och tillit mellan varandra (Skolverket, 2010).

Harris (2001) belyser en intressant aspekt, nämligen hur miljön kan ha betydelse för hur barnet beter sig i olika situationer. Ett barn med en dålig matlust hemma behöver inte ha det i förskolan och vice versa, miljön kan ha en stor funktion för detta fenomen. Det behöver knappast bero på barnet utan snarare omgivningens agerande och miljön i hur en matsituation utformas.

Ett samarbete mellan hem och förskola är av högsta prioritet eftersom att alla vuxna som finns omkring barnet har en konstaterande betydelse för barnets beteende i stunden, men även för barnets utvecklingsprocess under uppväxten (Eresund & Wrangsjö, 2008). Däremot hävdar Harris (2001) att föräldrar inte kan styra sitt barns utveckling, föräldrar kan inte forma sina barn än om så önskas. Författaren understryker att det är miljön och kamraterna, mötena som sker utanför hemmet som påverkar vilka barnen blir och hur de agerar. Mötena på förskolan blir till en avgörande betydelse för barnets fortsatta utveckling, vilka samspel äger rum och hur ser miljön i verksamheten ut. Harris (2001) synsätt kan kopplas ihop med Vygotskijs teorier om samspel och miljö. Vygotskij menar enligt Strandberg (2008) att vårt lärande är situerat, vart vi befinner oss spelar roll för vad vi lär, miljön har stor betydelse när vi utvecklas. En lämplig och väl avvägd miljö har positiv inverkan på vår utveckling. Vidare hävdar Vygotskij vikten av samspel, vi är sociala och behöver agera med andra människor för att lära oss hur vi ska möta olika människor. Barn behöver utmanas och prova på olika typer av samspel, både med kamrater och med vuxna (Strandberg, 2008).

Det kan vara svårt att acceptera sitt barns avvikande beteende och det kan lätt bli till att föräldrar och lärare går i försvar. Det blir kompisar, föräldrar eller lärare som skuldfälls för barnets beteende och man skyller helt enkelt ifrån sig (Hejlskov Jörgenssen, 2009). Det kan

bli till att de inblandade parterna istället ställer sig mot varandra och det uppstår konflikt och irritation, istället för att hitta lösningar genom samarbete och ansvarstagande (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Andershed och Andershed (2008) menar att barn med beteendevårigheter inte kan skyllas på föräldrarna, utan beror helt enkelt på andra faktorer, vars faktorer kan skilja sig väsentligt ifrån fall till fall.

Att fokusera på framtiden och försöka förmedla en positiv syn till berörda föräldrar, har visat goda resultat (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). För ett givande samarbete mellan förskola och hem så krävs det också att pedagogen är ödmjuk och har förståelse för föräldrars olika situationer. Att pedagoger och föräldrar har en ständig och öppen dialog där det synliggörs för föräldrarna hur deras barns situation ser ut på förskolan (Kadesjö, 2007). Det mest lönsamma sättet till att hjälpa barn med olika former av beteendeproblem är att samverka mellan förskola och hem. Barnets olika relationer som finns i dennes närmiljö, behöver samarbeta och försöka arbeta mot samma mål och efter liknande principer. Det är viktigt med gemensamma lösningar och att det finns en kontinuerlig dialog mellan föräldrar och förskolepersonal (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). Alla insatser som görs för barn i behov av stöd skall ske i samråd med föräldrar, för att skapa ett uppriktigt förtroende och en tillit mellan lärare och föräldrar. Det är viktigt att se till föräldrar, barn och lärare för att hitta gemensamma lösningar och metoder sett till barnets bästa (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

2.10 Marte Meo som metod

Vi har valt att ta upp Marte Meos arbetssätt som ett exempel på en metod på hur man kan arbeta med barn med ”större uppmärksamhetsbehov”. Vi är medvetna om att det finns fler metoder att använda sig utav, men vi valde Marte Meo eftersom det är enligt Hedenbro och Wirtberg (2000) en erkänd metod i förskolan, som fokuserar på kommunikation och samspel.

Marte Meo är en väl beprövad metod inom förskola och skola och innebär att man inriktar sig och lägger fokus på kommunikation och samspel. Metoden är ett användbart verktyg inom verksamheter som innehåller olika former av sociala samspel. Marte Meos synsätt bygger på att man ser barnet som utvecklingsbart och kompetent. Man utgår ifrån att varje individ söker efter en betydelsefull interaktion till andra människor. Det handlar om att som individ bli

starkare i sig själv och utveckla sina förmågor genom att förbättra sin kommunikativa förmåga och sitt samspel till andra (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

När pedagoger arbetar med Marte Meos metod i förskolan börjar de med att göra korta videoinspelningar, vilket görs för att försöka ta reda på och se vilka behov barnet konkret uttrycker. Genom att använda sig av videoinspelning som ett hjälpmedel kan man få en grund till hur man kan hjälpa barnet, men även upptäcka i vilka situationer som barnet är i behov av stöd. Genom filminspelning har pedagogen även möjlighet till att reflektera över sin egen yrkesroll och sitt agerande i barngruppen, och hur läraren kan eller bör gå till väga för att möta olika barns behov (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Även Kadesjö (2007) tar upp vikten av olika observationsformer, på så vis kan pedagoger lära känna och upptäcka nya sidor av barnet vilket ökar kunskapen av barnet och dess agerande.

Inom Marte Meo arbetas det mycket med benämning, dvs. att pedagogen är tydlig i sina handlingar som görs, att läraren benämner det som görs och varför. Detta kan positivt påverka barnen, både i sin förståelse och att de lättare kan fokusera till situationen de befinner sig i (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Genom att pedagogen lyfter och bekräftar de val barnet gör, så tolkar barnet kommentaren som god, vilket hjälper barnet till ett positivt agerande (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Även Hansson (2001) menar att genom fokusering på benämning så lyfter läraren fram barnets önskade beteende som vi vill se mer utav, vilket leder till att man hjälper barnet i dess utveckling. Det vill säga, genom att bekräfta barnet och ge positiv feedback när ett önskat handlande uppstår så sorterar barnet sina val av agerande (Hansson, 2001).

2.11 Tänkbara orsaker sett ur Vygotskijs perspektiv

Vygotskij enligt Strandberg (2008) framhäver vikten av att möta individerna där de för stunden befinner sig, som pedagog måste vi plocka fram den ”proximala utvecklingszonen” hos varje barn. Det innebär i barnets utveckling det som står på tur att läras in. Barnet förmår sig ännu inte klara det på egen hand men tillsammans med antingen en kamrat eller en vuxen kan barnet klara av det. Att nå nästa utvecklingszon innebär att barnet överskrider sin aktuella kunskap eller förmåga och når nya höjder inom sin utveckling. Det barnet klarar med andra är det vi måste utveckla och bygga vidare på, så att barnet också kan själv. Vygotskij menar enligt Strandberg (2008) att barn också måste få nå sina mål på egna sätt, barn är olika och behöver få olika möjligheter för att utvecklas (Strandberg, 2008). Lev Vygotskij (Strandberg,

2008) hävdar att varje människa bär med sig olika kapital och en ryggsäck med erfarenheter som ligger till grund för vem vi är och hur vi beter oss.

Vygotskij talar enligt Strandberg (2008) om fyra följande kapital:

- Det sociala kapitalet
- Det kulturella kapitalet
- Det ekonomiska kapitalet
- Det kommunikativa kapitalet

Alla människor bär på ovanstående kapital redan från födseln, och alla är kapabla till att påverka dessa kapital (Bourdieu, 1997). Våra kapital är under ständig förändring och utveckling, beroende av vilka miljöer och vilka människor vi samspelar med - vart vi växer upp, och med vem spelar en avgörande roll (Trondman, 1999). Skulle de föreligga som så att något eller några av de fyra kapitalen saknas eller inte fungerar kan det bildas obalans hos individen (Bourdieu, 1997). Strandberg (2008) påpekar att relationen mellan människa och kultur lever i en ständig förändring, miljön förändras och skiftar under våra liv, vilket kan påverka vårt beteende och agerande.

2.12 Litteratursammanfattning

”När barn upprepat bryter mot de regler, normer eller förväntningar som finns i uppväxtmiljön kan man kalla beteendet eller handlingsmönstret för ett beteendeproblem” (Socialstyrelsen, 2010 s, 13). Ahlberg (2007) menar att perspektiven ”beteendeproblem” eller ”behov av stöd” är utgångspunkter tagna ifrån samhällets normativa tänk för vad som anses som vanligt och normalt. Harris (2001) beskriver barn som olika individer och med olika behov redan vid födelsen. Vi besitter olika egenskaper och personligheter, och har därav olika kompetenser och delvis skilda behov. Kadesjö (2007) påpekar att det är många delar som är betydande för ett barns beteende och agerande. Författaren nämner dels barngruppens utformning och pedagogernas inställning som några faktorer, men även de stora barngrupperna kan vara en påfrestning för en del barn. En av många arbetsmetoder för barn med ett större uppmärksamhetsbehov är Marte Meos metod som fokuserar på kommunikation och samspel. Det bygger på att man ser barnet som kompetent och utvecklingsbart, och är en användbar metod inom förskolans verksamhet (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

Pedagogens bemötande är av stor vikt och bör utgå ifrån en stabil relation till barnet, där bekräftelsen från pedagogen gentemot barnet är väldigt viktig. Det är även av stor betydelse

att barnen verkligen känner sig sedda och bekräftade utav oss pedagoger (Hedenbro & Wirtberg, 2000). Genom att försöka fokusera på barnets förmågor och intresseområden så stärker vi barnet i sig själv, pedagoger bör försöka hitta metoder för barnet och stödja barnet i dess svårigheter i möjligaste mån. Att hitta lösningar som vi aktivt kan arbeta med i naturliga situationer såsom i den fria leken och i sammanhang som känns bekväma för barnet är av stor vikt (Kadesjö, 2007).

2.13 Frågeställning:

Barn med större uppmärksamhetsbehov – Hur bemöter förskolans pedagoger dessa individer?

Utifrån vår frågeställning har vi preciserat följande frågor;

- Hur definieras ”större uppmärksamhetsbehov”?
- Hur anpassas verksamheten till barnens olika behov?
- Vad i verksamheten skulle kunna utvecklas för att möta varje barn bättre?

3 Metod

3.1 Metodval

Vi valde att göra en kvalitativ studie i form av personlig intervju. En kvalitativ studie har fördelar som de personliga mötena, men även för att man tar del av de kroppsliga uttrycken (Svenning, 2003). Syftet med att göra denna typ av studie är att hitta egenskaper och strukturer hos något, exempelvis från den intervjuades verklighet och erfarenhetsvärld, men också för att fördjupa sina kunskaper inom området (Patel & Davidson, 2003). Vi har även valt att spela in våra intervjuer för att vi lättare ska kunna ta del av intervjupersonens kroppsspråk som exempelvis minspel under intervjun (Brinkmann & Kvale, 2009). En annan fördel med att spela in intervjuer är för att man lättare ska kunna gå tillbaka till intervjutillfället vid exempelvis oklarheter eller frågetecken. Genom att transkribera våra intervjuer, det vill säga att vi överför tal till skrift så bearbetar vi samtidigt vårt material. Även Johansson och Svedner (2001) trycker på vikten av att man spelar in sina intervjuer för att dels undvika missuppfattningar men även för att sedan använda sig av transkribering. Vilket också Repstad (2010) menar, att fördelarna är många med att spela in sina intervjuer när man gör kvalitativa studier. Exempel på fördelar som han hävdar är att man som intervjuare bättre kan fokusera på vad intervjupersonen säger, men även fokusera på intervjupersonens kroppsspråk, som kan vara till förmån att iakttä.

3.2 Undersökningsgrupp

Vi samtalade kring vem och hur många vi fann lämpligt att intervjua, och enades då om att försöka få material ifrån de yrkesgrupper som finns i förskolans verksamhet, nämligen förskollärare och barnskötare. Vi ansåg att hälften förskollärare, respektive hälften barnskötare kunde vara ett lämpligt antal, vid personliga intervjuer.

3.3 Genomförande

Vi gjorde en intervjumall som underlag för samtliga intervjuer där vi använde oss utav öppna frågor som berörde uppsatsens innehåll, för att försöka få svar på vår problemformulering. Anledningen till öppna frågor var dels för att nå djupare svar men även för att ge intervjupersonerna möjlighet till att svara mer brett och öppet. Vi kontaktade personligen

intervjupersonerna genom att träffa dem, och berätta vad för studie som skulle genomföras och hur. Sedan bokades träffarna in med respektive lärare, fyra av dem genom att besöka förskolan och två av intervjuerna via telefon. Intervjufrågor och informationsblad skrev vi tillsammans, sedan genomförde vi intervjuerna enskilt. En av oss genomförde fyra och den andra gjorde två intervjuer. Anledningen var helt enkelt beroende på vem av oss som frågat och vem som var bosatt närmast de berörda intervjupersonerna. Innan intervjuerna genomfördes diskuterade vi vilka för- och nackdelar de fanns att vara en respektive två intervjuare. Orsaken till varför vi slutligen valde att genomföra intervjuerna enskilt var dels för vi ville skapa en bekväm situation för både intervjuperson och intervjuare. Trost (2010) menar på att ”Risken finns att två intervjuare känns som något slags maktövertagande och att den intervjuade känner sig i underläge” (s.67). För att studien skall ses som mer kvalitativ så innebär det att både intervjuaren samt intervjupersonen är aktiva under samtalsgången (Patel & Davidson, 2003). Utöver det fanns en oroande tanke om att lägga sig i varandras samtal under intervjun, det vill säga avbryta varandra eller tala i mun på varann. Detta tror vi kan skapa oro och förvirring hos intervjupersonen.

Informationen delgavs muntligen ett par veckor innan intervjuerna ägde rum där vi berättade om uppsatsens innehåll och syfte. De tillfrågade fick då möjlighet att delta och efter det bokades intervjuerna. Fem av intervjuerna gjordes på lärarnas arbetsplatser i rum där vi fick sitta ostört. Trost (2010) menar på att det är viktigt att hitta en trygg och ostörd plats för att inte distrahera, som kan påverka intervjun negativt. Den sjätte intervjun genomfördes hemma hos personen då vi kommit överens om det. Det är viktigt för den intervjuade personen att platsen är trygg, hemmet och arbetsplatsen kan kännas trygg och pålitlig (Trost, 2010).

Därefter började vi ställa vår första fråga utifrån vår intervjumall (se bilaga 1). Intervjupersonerna hade inte tidigare fått ta del av frågorna, eftersom vi menar att de kan påverka frågorna negativt. Jacobsen Krag (1993) anser att om frågorna delas ut före intervjun finns det risk att intervjupersonen förbereder sig så pass väl att intervjuaren kan förutspå svaren, vilket pekar på en intervju är av en sämre kvalitet.

3.4 Bearbetning

Efter att vi genomfört samtliga intervjuer transkriberade vi intervjuerna enskilt, vi transkriberade de intervjuer vi själva genomfört. Detta för att nyttja intervjupersonernas kroppsspråk och gestikulering ifrån intervjutillfällena. Samtliga transkriberingar är noga genomförda, där vi flera gånger lyssnat på intervjupersonernas svar innan vi fört ner det i skrift. Sedan har vi sammanställt och jämfört varje individs enskilda svar under respektive fråga, för att kunna se likheter och skillnader. Därefter har vi valt ut och lyft synpunkter som vi ansett särskilt viktiga och användbara för att nå svar på vår frågeställning. Vi har tolkat och analyserat resultaten utifrån hur intervjupersonerna uttryckt sig och vilken känsla orden och kroppsspråket ingett vid intervjun och vid transkriberingen. Ett exempel på detta är följande citat: ”..hur ser jag på detta barn, avgör hur jag bemöter de här barnet....ser jag barnet som ett jobbigt barn så bemöter jag det utefter det också ...men ser jag det istället som ett barn som precis som alla andra..” Detta har vi tolkat som att intervjupersonen ser positivt på barnet och menar på att mycket avgörs genom pedagogens bemötande gentemot barnet.

3.5 Studiens tillförlitlighet och etiska aspekter

Vi har valt att kalla våra intervjupersoner för siffror, det vill säga intervjuperson 1, 2 menar... och så vidare. Detta för att skydda deras person och hålla studien konfidentiellt. Vi har valt att inte kontinuerligt uppge vilken intervjuperson som sagt vad. Det intressanta anser vi vara resultatet och hur många av intervjupersonerna som säger vad. Valen av citat från intervjuerna har vi gjort efter det vi anset vara särskilt intressant och som vi tycker passar bra till de olika sammanhangen i resultatdelen. Intervjuerna genomfördes under November månad under datumen 17, 21, 28. Innan intervjun genomfördes fick personen i fråga läsa igenom vårt samtyckesbrev och ta del av viktig information, och även godkänna informationen. Vilket Vetenskapsrådet (2002) trycker på som en forskningsetisk princip, nämligen informationskravet som innebär att; ”Forskaren skall informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare om deras uppgift i projektet och vilka villkor som gäller för deras deltagande. De skall därvid upplysas om att deltagandet är frivilligt och om att de har rätt att avbryta sin medverkan.” (s.7). Vi startade inspelningen av intervjun med att läsa upp samtyckesbrevet, för åter igen påvisa intervjupersonernas rätt till påverkan. Vetenskapsrådet (2002) påtalar en viktig forskningsetisk princip, nämligen samtyckeskravet. ”De som

medverkar i en undersökning skall ha rätt att självständigt bestämma om, hur länge och på vilka villkor de skall delta. De skall kunna avbryta sin medverkan utan att detta medför negativa påföljder för dem.” (Vetenskapsrådet 2002 s. 10)

4 Resultat

Resultatet nedan kommer visa vad intervjuerna gav för svar och synpunkter. Följande resultat visar på vad förskollärarna och barnskötarna ser som ”barn med större uppmärksamhetsbehov”. Resultatet visar även hur verksamheten och personalen bemöter ”dessa barn”, samt svårigheter som kan finnas i arbetet med barnet.

4.1 Definition av ” större uppmärksamhetsbehov”

Våra intervjupersoner definierar ett barn med större uppmärksamhetsbehov på följande sätt ett barn som har det tufft, mår dåligt, har det lite svårare, vilket också kan vara ett barn som har svårt att sitta still, svårt för att lyssna men även svårare för inläring. Det kan även vara ett barn som söker fysisk uppmärksamhet genom att slåss eller bitas, söker närkontakt, eller ett barn som är i behov av att hela tiden synas och höras. Det kan även vara högljudda barn, som tar extra mycket plats, har svårt att koncentrera sig på en sak och hela tiden forslar sig vidare till nästa sak. Följande citat förtydligar:

”men just att de behöver mer uppmärksamhet ifrån oss och att de finns en anledning till det”.. (Intervjuperson 1).

Intervjupersonen pekar på att det troligtvis finns anledning till varför vissa barn påkallar uppmärksamhet från pedagoger och att man behöver lyssna, uppmärksamma och hjälpa barnet. Intervjupersonen menar även på att pedagogen inte ska se barn med ett större uppmärksamhetsbehov som avvikande, utan istället se på det positivt och vända det till en utmaning istället, där även pedagogens roll kan utvecklas. Men även känna att det här barnet ska jag hjälpa och att man vill barnets bästa, det vill säga att lärare måste hitta rätt vägar för att hjälpa barnet på bästa sätt.

Hälften av intervjupersonerna nämner även de mer tillbakadragna barnen, de tystlåtna som inte är med i barngruppen utan istället ofta sitter för sig själva och mer inåtvända, de är även barn som kräver mycket uppmärksamhet. Vilket citatet nedan pekar på.

”även barn som är väldigt, väldigt tysta de är ju också ett barn som kräver mycket uppmärksamhet” (Intervjuperson 3).

Ovanstående citat pekar på att man i verksamheten lätt framhäver barnen som hörs och syns mycket som barn med behov av mer uppmärksamhet, men att man lätt kan glömma bort att de mer tystlåtna barnen kan vara i behov av mer uppmärksamhet.

4.2 Mindre barngrupper, kompetent personal och mer resurser

Efter att vi ta tagit del av ett flertal intervjuer av personer som dagligen befinner sig i verksamheten, antingen som barnskötare eller som förskolelärare så har vi sett att det efterfrågas mindre barngrupper. Intervjupersonerna menar på att man då lättare kan anpassa verksamheten efter barngruppen/den enskilde individen. För stora barngrupper medför att man inte har tid att gå ifrån och lägga lite extra tid/uppmärksamhet på de barn som är i behov av det, vilket hela barngruppen sedan får lida för. Hälften av intervjupersonerna talar om smågrupper, de menar på att ett effektivt sätt att möta barnen med ”större uppmärksamhetsbehov” kan vara genom arbete och verksamhet i mindre grupper. Det vill säga att man gör saker tillsammans med färre barn, i mindre grupper för att lättare nå varje barn. Att man tar med sig barnet som har det extra kämpigt tillsammans med ett par andra barn för att inte göra de så specifikt för just barnet med större uppmärksamhetsbehov. Följande citat ger exempel på hur en intervjuperson uttryckte sig.

”Jag kan ju inte säga att vi plockar väck de, för då blir de så särskilt för de barnet, utan man liksom gör det lite diskret, som jag sa innan, i en mindre grupp då” (Intervjuperson 2).

Citatet ovan pekar på att intervjupersonen inte vill göra barnets uppmärksamhetsbehov till något märkvärdigt, utan snarare hjälpa barnet på ett naturligt sätt.

Två av intervjupersonerna poängterar även vikten av kompetent personal för att lättare kunna uppmärksamma och möta ”dessa” barn på rätt sätt. Samma intervjupersoner efterfrågade kompetensutbildning inom det specialpedagogiska området för att underlätta den dagliga verksamheten och för att man lättare ska kunna möta de barn som är i behov av extra uppmärksamhet. Samtliga intervjupersoner påpekade även personaltäthetens betydelse, vikten av att det är tillräckligt många pedagoger för att kunna se varje barns behov och intresse. Vilket kan tydliggöras genom följande citat.

”Alltså de är solklart vi är för många barn per vuxen, man skulle ner till 5 barn per vuxen, så hade man kunnat...verkligen se individerna, vilket man väldigt ofta inte kan idag, tyvärr..” (Intervjuperson 3).

Fler pedagoger medför en större möjlighet till att se varje barn vilket leder till att man kan hjälpa varje barn lite extra, påtalar en av intervjupersonerna, men även för att kunna bilda mindre grupper i verksamheten som påtalades ovan.

4.3 Bemötande av barnen i verksamheten

En av våra intervjupersoner menar att bemötandet av ett barn med större uppmärksamhetsbehov delvis sker på bästa sätt genom att vara en tydlig pedagog, samt att man ger barnet uppmärksamhet och är konkret i sina handlingar. Även närhet är betydande för de här barnen, en kram kan betyda mycket. Vilket följande citat visar på.

”Ge barnen den här närheten, för de behöver oftast det.. få en kram eller .. bara få sätta sig ner bredvid en och att man liksom klappar de...” (Intervjuperson 1).

Samma person menar även på att det är viktigt för barnen att pedagogen är tydlig med att sätta gränser och regler, men samtidigt är noga med att lyfta fram de positiva sidorna hos barnet. När barnet gör något bra eller positivt att man är noga med att tydligt berömma det beteendet. Två av intervjupersonerna hävdar vikten av att visa sitt intresse för barnen och att se dem, och att barnen faktiskt känner sig sedda samt att man observerar barnen. Vilket en av intervjupersonerna hävdar utgör en möjlighet för att ta reda på vad det är som gör att barnet är i behov av extra uppmärksamhet. Som även en av de andra intervjupersonerna påtalar, för att sedan på bästa möjliga sätt möta barnet där de befinner sig. Det är viktigt att se det enskilda barnet, för att kunna tillfredställa just de barnets behov. En av intervjupersonerna menar på att som pedagog måste man utgå från sig själv först och främst, det vill säga att det centrala är, hur pedagogen väljer att se på det här barnet är det som avgör hur bemötande blir gentemot barnet. Ser läraren på barnet som besvärligt, så blir också bemötandet gärna negativt. Däremot, väljer man att se på barnet med större uppmärksamhetsbehov på samma vis som alla andra, fast med andra förutsättningar så kan pedagogen även bemöta barnet på bättre sätt. Som tydliggörs i följande citat.

”hur ser jag på detta barn, avgör hur jag bemöter de här barnet....ser jag barnet som ett jobbigt barn så bemöter jag det utefter det också ...men ser jag det istället som ett barn som precis som alla andra..” (Intervjuperson 1).

Ett exempel som en intervjuperson tar upp är om ett barn som inte vill vara med i gruppen och leka, det vill säga i det här fallet ett mer tystlåtet och tillbakadraget barn så får kanske pedagogen ge sig den tiden och försöka bjuda in barnet till lek. Nedan följer ett citat;

”För de barn som är väldigt.. väldigt framåt och utåtagerande mot andra barn så är de nog de att man återigen där som pedagog måste vara med..” (Intervjuperson 4).

Ovan är ett citat från en av intervjupersonerna som menar, för att kunna se och förstå barnens olika agerande så måste man vara lyhörd men även som pedagog vara med för att kunna möta de barn som är väldigt framåt och utåtagerande menar intervjupersonen. Att vara observant och lyhörd menar även en annan intervjuperson är ett viktigt redskap i arbetet med barnen.

4.4 Anpassning av verksamheten

En intervjuperson menar på att det är pedagogerna själva som får anpassa miljön i verksamheten så att den ska passa alla barnen. Personen i fråga menar även på att de i verksamheten inte får några förutsättningar för att på bästa sätt bemöta barn med ett större uppmärksamhetsbehov. Utan att pedagogerna, själva i verksamheten får komma på hur de ska möta de här barnen. Två av intervjupersonerna tar även upp att verksamheten måste varieras för att på bästa sätt kunna möta varje barn. Även de individuella utvecklingsplanerna nämns utav en intervjuperson, som ett hjälpmedel för att man lättare ska kunna följa och uppmärksamma det enskilda barnets intresse. En annan intervjuperson menar att det aldrig kommer till att existera en verksamhet som är anpassad efter alla och som passar alla hela tiden. Samma person tycker det finns svårigheter till att möta barn med större uppmärksamhetsbehov på ett positivt sätt eftersom han/hon upplever att man ibland måste gå in och dämpa dessa barn för att de inte ska ta över. Men även för att låta de mer tillbakadragna och tystlåtna barnen få en chans att synas, vilket följande citat pekar på;

”..det är svårt och dämpa, utan att vara negativ, för i vissa situationer måste dem dämpas för att den som är jättetyst och jätteblåg ska komma fram..” (Intervjuperson 5).

Ovanstående citat pekar på ett exempel på en svårighet som kan dyka upp vid bemötandet av barn med större uppmärksamhetsbehov.

Även en utav de andra intervjupersonerna hävdar att bättre lokaler hade varit betydelsefullt för verksamheten, och för att lättare kunna förändra och anpassa miljön utefter barnens behov och intressen. Intervjupersonerna påpekar följande;

”Vi har 16 barn och är i en liten lokal, de man kunde göra i verksamheten de är att inte ha så stora barngrupper och ha större utrymmen, de är ju bara en grej...” (Intervjuperson 1).

4.5 Tillgodose varje individs behov

En intervjuperson poängterar för att på bästa sätt ska kunna tillgodose varje individs behov så handlar det om att hitta barnets kompetenser, det som barnet är bra på och trivs med. Intervjupersonen nämner även att sättet som man ser på barnet, spelar en avgörande roll, men även vad det är pedagogen förmedlar med både ord och kroppsspråk. Intervjupersonen uppger ett exempel från sin verksamhet om ett barn som mådde väldigt dåligt och krävde mycket uppmärksamhet. Personen här vände barnets uppmärksamhet från negativ till positiv uppmärksamhet genom att ta tillvara på barnets goda kompetenser, som i det här fallet var att läsa högt för sina kompisar. Detta ledde till att barnet kände sig stor och viktig och fick sin dos av uppmärksamhet. En intervjuperson menar att det handlar om att man måste se varje individ så mycket som möjligt och ha en förståelse till att vi kräver olika mycket. Ytterligare en intervjuperson nämner även dialogen som ett viktigt redskap, samt vikten av att vara lyhörd och att även använda sig av observation som ett redskap.

4.6 Hemmets och arvets betydelse

Hälften av våra intervjupersoner nämner hemmet som en viktig aspekt när de tittar på barn med ett större uppmärksamhetsbehov, vilket kan bero på att barnen spenderar en del tid i hemmet. Två av intervjupersonerna menar att hur barnet har det hemma tenderar att visa sig på förskolan, alltså hur mycket man får synas och höras i hemmet påverkar vad för slags uppmärksamhet och hur mycket barnet söker i förskolan. Nedan följer ett citat på hur en intervjuperson uttryckte sig;

”.. får de inte uppmärksamhet hemma, så söker dem ju de hos andra, framförallt från vuxna är det ju, och då blir de ju vi, för att de är vi som träffar dem i nästa led.. är man inte hemma så är man här, på förskolan ...och då är de från dem man måste hämta det..” (Intervjuperson 5).

Ovanstående citat pekar på att barnens behov som inte tillgodoses i hemmiljön kan yttra sig i förskolans verksamhet, och är barnen då stora delar av dagen på förskolan finns fler behov att möta på förskolan.

En av intervjupersonerna menar även att ett samarbete med barnets föräldrar är betydelsefullt för att hjälpa barnet på bästa sätt. Vidare menar också en intervjuperson att föräldrarnas aktiva tid med barnen påverkar deras uppmärksamhetsbehov, hur mycket tid ger egentligen föräldrarna till sina barn. En av intervjupersonerna talade även om arvets betydelse, och att de i sin tur påverkar vilka barnen blir och hur dem betar sig. Nedan följer ett citat som speglar.

”.. alltså de är arvet, det är hur har man de hemma.. alltså arvet är a och o också.. vad är föräldrarna för några... vill dem också synas och höras mycket..?..” (Intervjuperson 5).

Ovanstående citat visar på en stark åsikt om att föräldrarna har en avgörande roll, det vill säga är föräldrarna personer som vill synas och höras påverkar det barnen i stor utsträckning. Intervjupersonen anser även att hemmet har en betydande inverkan på hur barnen tenderar att bete sig i förskolans verksamhet.

4.7 Tidsbrist och pedagogens målsättning

Fyra av intervjupersonerna hävdar att tidsbrist är ett hinder i verksamheten, det vill säga att de inte hinner med barnen i den utsträckningen de önskar, de har en vision och en önskan om att hinna med en stund med varje barn varje dag. Detta för att bekräfta varje barn och för att alla barn ska kunna känna sig sedda och uppmärksammade, som följande citat visar;

”Det är mitt mål... och min tanke i alla fall” (Intervjuperson 5).

Vilket intervjupersonen menade på dessvärre inte alltid hinns med. En annan intervjupersons mål var att ”försöka se varje individ varje dag”, för att barnen ska få den uppmärksamhet som de behöver. Även en av intervjupersonerna uttrycker sig om att tiden är knapp på förskolan för att kunna uppmärksamma varje barns personliga intresse och behov. En intressant tanke

som en intervjuperson väcker är om de barnen som vistas kortare dagar på förskolan får lika mycket utrymme och uppmärksamhet som de barnen som är där längre dagar, nedan följer ett citat;

”det är hela läroplanen som ska täckas in och det är väldigt mycket, och det är inte lätt på en kort dag ... det är ju en tanke också, dem som är där längre.. har längre vistelsetid på förskolan än de som har kortare ... ändå ska alla få lika mycket ...de blir de ju inte om man nu skulle titta på de.. hur man än vänder och vrider på de så skulle de aldrig ..bli så.”
(Intervjuperson 5).

4.8 En sammanfattning av resultatet

Nedan följer en sammanfattning av resultatet utifrån våra intervjuer. Mindre barngrupper och mer resurser är en viktig aspekt för att pedagoger ska ha möjlighet att möta och anpassa verksamheten till alla barn och deras olika behov och intressen. Tidsbrist är något som våra intervjupersoner anser är ett problem och som hindrar en god verksamhet. Det vill säga, att de känner att tiden inte riktigt räcker till för att kunna nå alla barn och deras olika behov. Även kompetensutveckling inom det specialpedagogiska området trycker en del av intervjupersonerna på, de menar att man lättare hade kunnat uppmärksamma och bemöta barn med ett större uppmärksamhetsbehov om de hade haft mer kunskap inom specialpedagogik. Hur man bemöter barnen är också av stor betydelse, som en intervjuperson påpekar; att hur du ser barnet, är avgörande för ditt bemötande mot barnet. Samt vikten av vända barnets negativa uppmärksamhet till något positiv istället, detta genom att lyfta fram barnets olika kompetenser, det som barnet är bra på. En annan intervjuperson påpekar även svårigheten med att i vissa situationer behöva dämpa en del barn, för att de mer tillbakadragna och tystlåtna ska få komma fram och få möjlighet att synas och höras. Även hemmets betydelse pratas det om, vikten av att samarbeta med barnets föräldrar för att på så vis kunna hjälpa barnet på bästa sätt.

Utifrån intervjupersonernas svar tycks vi kunna utläsa att det inte är barnet som ger uttryck för problem, utan att det är verksamhetens utformning som inte tillgodoser alla barns olika behov. Detta kan bero på för stora barngrupper och för få pedagoger i verksamheten.

5 Diskussion

Nedan följer en resultatdiskussion där vi jämför och kritiskt förhåller oss till våra resultat utifrån intervjuer i förhållande till tidigare forskning. Vi har valt att använda oss utav flera av rubrikerna från resultatdelen under resultatdiskussion, med samma rubriktitlar, för att underlätta och tydliggöra för läsaren. Sedan följer en metoddiskussion där vi lyfter vår metod, samt diskuterar och reflekterar över vårt val av metod och dess konsekvenser. Slutligen följer förslag till vidare forskning.

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Definition av ” större uppmärksamhetsbehov”

Som Socialstyrelsen (2010) skriver ”När barn upprepat bryter mot de regler, normer eller förväntningar som finns i uppväxtmiljön kan man kalla beteendet eller handlingsmönstret för ett beteendeproblem” (s, 13). I vår undersökning ser vi likheter med tidigare forskning tar upp och det som intervjupersonerna här beskriver som ett barn med större uppmärksamhetsbehov. Intervjupersonerna definierar det som ett barn som mår dåligt, har svårt att sitta still men även ett barn som söker fysisk uppmärksamhet på olika sätt, alltså barn som är i behov av att synas och höras. De nämner även de barnen som har svårt för att koncentrera sig på en sak, och istället gärna påbörjar något nytt. Vilket stämmer överens med det Hedenbro och Wirtberg (2000) uttrycker, att utåtagerande barn ofta har svårt att avsluta en påbörjad aktivitet och istället går vidare till nästa. Där nämns även de mer tillbakadragna barnen som barn med ett större uppmärksamhetsbehov. Hejlskov, Jörgenssen (2009) menar att det är människorna runt barnet som avgör om det är ett uppmärksamhetsbehov eller inte, vilket även intervjupersonerna bekräftar. Vi tolkar det som författaren och intervjupersonerna menar på att det handlar om hur man ser på barnet, om pedagogerna ser att där finns tendens till uppmärksamhetsbehov, eller inte. Pedagogens bakgrund och erfarenhet spelar roll för hur man uppfattar och tolkar vad uppmärksamhetsbehov kan vara.

I litteraturen (Harris, 2001; Hedenbro & Wirtberg, 2000) blir det även tydligt att vi bör se barns olikheter som något positivt och användbart, det vill säga att i verksamheten kunna nyttja mångfalden, som i sin tur utgör en variationsberikad miljö. Vilket även blir tydligt hos

intervjupersonerna som trycker på vikten av att vända den negativa uppmärksamheten till något positivt istället, på så sätt nyttjar man barnens olika kompetenser.

5.1.2 Mindre barngrupper, kompetent personal och mer resurser

Flera av våra intervjupersoners svar visar på att det tycker förskolan idag har för stora barngrupper. Personalen i förskolorna efterfrågar mindre barngrupper för att kunna anpassa verksamheten till barngruppen, och utifrån varje barns behov och intressen. För stora barngrupper medför att man inte har tid att gå ifrån och lägga lite extra tid/uppmärksamhet på de barn som är i behov av det, vilket hela barngruppen sedan får lida för. Samtidigt skriver Persson (2008) ”Det är i första hand skolans verksamhet som måste anpassas till elevernas skilda behov” (s. 61) Vi menar att det blir motsägelsefullt eftersom det är verksamheten som ska anpassas till barnens behov. Samtidigt som också intervjupersonerna menar på att förskolornas barngrupper idag är alldeles för stora för att kunna anpassa sin verksamhet till det barnen behöver och efterfrågar. Våra förskolor och skolor behöver vara en god arena för utveckling och lärande, vi behöver skapa verksamheter utifrån individerna vi arbetar med och deras behov (Persson, 2008).

Flera av våra intervjupersoner tror på att arbete i smågrupper kan gynna och underlätta för barnen med större uppmärksamhetsbehov, vilket blir väldigt svårt när resurserna inte räcker till. Kadesjö (2007) hävdar att under de senare åren så har barngrupperna ökat i antal, vilket medfört belastningar för en del barn.

Kompetent personal är något som två av våra intervjupersoner tar upp och menar på är väldigt viktigt för att kunna möta och agera rätt gentemot alla barn. Specialpedagogisk kompetens är även något som efterfrågas hos dessa två intervjupersoner. De menar på att det vore till nytta i den dagliga verksamheten men framförallt för att möta barnen med större uppmärksamhetsbehov. Samtliga av våra tillfrågade intervjupersoner påpekade att personaltätheten är alldeles för låg för att kunna tillgodose varje barn. Det Persson (2008) också ser som svårigheter i verksamheten då varje barns behov ska tillgodoses men även hela barngruppen. Vilket kan bli väldigt svårt när det finns barn med behov av mer uppmärksamhet och när resurserna är knappa och de saknar tillgång till extra personal.

Många av intervjupersonernas svar byggde på en efterfrågan av fler pedagoger och mindre barngrupper, vilket vi även funnit stöd av i litteraturen. Då ställer vi oss frågande; - Hade

verksamheten sett annorlunda ut med fler pedagoger och mindre barngrupper, hade verksamheten nått varje individ bättre då? Och hade verksamheten gynnat barnens olika behov bättre? Vilket kunde ha beprövats genom att faktiskt tillsätta fler pedagoger och göra mindre barngrupper. Samt att man då studerat skillnader på dagens verksamhet gentemot hur den blivit med fler pedagoger och mindre barn i grupperna.

5.1.3 Hemmets och arvets betydelse

I arbetet med barnen på förskolan måste vi alltid sätta barnen i centrum och utgå ifrån vad som är bäst för varje barn (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007). Ett samarbete mellan hem och förskola är av högsta prioritet eftersom att alla vuxna som finns omkring barnet har en konstaterande betydelse för barnets beteende i stunden, men även i det livslånga lärandet (Eresund & Wrangsjö, 2008). Det mest lönsamma sättet till att hjälpa barn med olika former av beteendeproblem har visat sig genom samverkan mellan förskola och hem. Relationerna som äger rum i barnets närmiljö behöver samarbeta och arbeta mot samma mål och efter liknande principer (Nordahl, Sörlie, Manger & Tveit, 2007).

I tidigare forskning framgår det tydligt att författarna hävdar att ett gemensamt arbete mellan hem och förskola är enormt viktigt för barnets beteende och välmående. Vilket vi även fick fram i hälften av våra intervjuer, då intervjupersonerna nämner hemmet som en viktig aspekt när man tittar på barn med ett större uppmärksamhetsbehov. Som även en av intervjupersonerna konkret uttryckte, att ett samarbete med barnets föräldrar är betydelsefullt för att kunna möta och hjälpa barnet på bästa sätt. En intervjuperson talade även om arvets betydelse, och att det i sin tur påverkar vilka barnen blir och hur dem beter sig. Detta finner vi stöd utav i Vygotskijs teorier enligt Strandberg, (2008) om att barn är olika och behöver få flera olika möjligheter till att utvecklas. Vygotskij poängterar även att barnets personliga ”ryggsäck” med erfarenheter och förmågor påverkas av arvet och spelar roll för vem vi är och hur vi beter oss. Tidigare intervjuperson ansåg också att föräldrarnas aktiva tid med barnen påverkar deras uppmärksamhetsbehov, hur mycket tid ger egentligen föräldrarna till sina barn? Två av intervjupersonerna menar att hur barnet har det hemma tenderar att visa sig på förskolan, alltså hur mycket man får synas och höras i hemmet påverkar vad för slags uppmärksamhet och hur mycket barnet söker i förskolan. Något som vi finner mycket intressant är författaren Harris (2001) åsikter om att föräldrar inte kan styra sitt barns utveckling i särskilt stor grad, och att föräldrar inte kan forma sina barn, än om så skulle

önskas. Harris (2001) understryker att det är miljön och kompisarna, mötena som sker utanför hemmet som påverkar vilka barnen blir och hur deras beteende ser ut. Vidare hävdar också författarna Andershed och Andershed (2008) att barn med annorlunda beteende, och större uppmärksamhetsbehov inte kan skyllas på föräldrarna utan beror helt enkelt på andra faktorer, vars faktorer kan skilja sig väsentligt ifrån fall till fall. Vilket vi anser resulterar i att delar av författarnas ovanstående resonemang inte stämmer överens med de resultat intervjuerna visat. Detta ser vi som väldigt intressant eftersom författarna ovan menar på att föräldrar inte kan styra och forma sina barn i särskilt stor grad, medan flera intervjupersoner menar på att föräldrarna har stor påverkan i barnens sätt och agerande. Vi tror själva att föräldrar och hemförhållanden till viss del kan påverka vilka barnen blir och hur de beter sig.

5.1.4 Tillgodose varje individs behov

Flera av intervjupersonerna menar att det är betydelsefullt för barnen att pedagoger visar sitt intresse för barnen och att de känner sig sedda, men även att man lyfter fram barnets positiva sidor för att gynna barnets utveckling och välmående i så stor utsträckning som möjligt. Vilket även blir tydligt i tidigare forskning då Levine (2005) menar att lärare måste finnas där för barnen genom att stödja och uppmuntra för att på bästa sätt kunna utveckla barnets kompetenser. En intervjuperson nämner likaså vikten av hur pedagoger väljer att se på barnet eftersom det avgör hur man sedan bemöter barnet, vilket intervjupersonen förklarade följande; Om man ser barn som har större uppmärksamhetsbehov som jobbigt så medföljer ett negativt bemötande från pedagogens sida gentemot barnet. Vilket Hedenbro och Wirtberg (2000) styrker genom följande citat ”Se barns olikheter och svårigheter för att finna möjligheter” (s.57). Vilket vi förstår på följande sätt; för att verksamheten ska utvecklas, vilket innefattar både barnen och pedagogerna så måste pedagogerna vara medvetna om att barn inte är likadana. Istället för att se på olikheter/svårigheter som något negativt och jobbigt så måste pedagoger vända det till något positivt som man måste jobba med för att se utveckling.

I tidigare forskning om Marte Meo Hedenbro & Wirtberg (2000) så framgår arbetsmetoden Marte Meo som ett hjälpmedel för hur man i verksamheten kan arbeta med barn med större uppmärksamhetsbehov. Marte Meos synsätt bygger på att man ser barnet som utvecklingsbart och kompetent. Förskolelärarna bör utgå ifrån att varje individ söker efter en betydelsefull interaktion till andra människor. Det handlar om att som individ bli starkare i sig själv och

utveckla sina förmågor genom att förbättra sin kommunikativa förmåga och sitt samspel till andra (Hedenbro & Wirtberg, 2000).

Vi kan se tydliga likheter mellan både tidigare forskning och intervjuerna, många intervjusvar är Marte Meo inspirerade anser vi, dels genom det en av intervjupersonerna styrker då utav att nämna dialogens betydelse i verksamheten. Däremot är det ingen som specifikt nämner Marte Meo metoden, men många av deras tankar kan vi utläsa i deras arbetssätt anser vi. Här menar vi på att det lätt kan uppstå ett dilemma kring dialogen med barnen eftersom att tiden är knapp med varje barn, vilket vi tror kan påverka dialogen i negativ utformning.

Genom resultatdiskussionen tycks vi kunna utläsa att tidigare forskning tenderar till att emellanåt ge en vision av hur verkligheten på förskolan bör se ut. Med personaltäthet, kompetent och utbildad personal där alla barns behov kan tillgodoses och där pedagogen förstår barnets enskilda behov. Men utifrån intervjupersonernas svar och åsikter kan vi se att tidigare forskning stannar vid just en vision, för verkligheten är något annat. Delar av verkligheten är där personalen är i en ständig kamp med tiden, där tiden och verksamhetens resurser inte räcker till att mätta och förstå varje individs enskilda behov.

5.2 Metoddiskussion

Vi valde att genomföra kvalitativa intervjuer i form av personlig intervju. Kvalitativa intervjuer kan ses som pålitliga eftersom de sker i personliga möten som innefattar både kroppsspråk och språk i form av tal (Svenning, 2003). Däremot har vi i efterhand med hjälp av litteratur förstått att vi inte enbart genomfört kvalitativa intervjuer utan även en form av strukturerad kvalitativ intervju. Kvalitativa intervjuer består av ett förutbestämt ämne men med obestämda frågor och olika svar, medan en strukturerad intervju även har förutbestämda frågor, dock med olika svar (Johansson & Svedner, 2001). Vi ser här att vi haft ett förutbestämt ämne, med förbestämda frågor, dock har vi ställt olika följdfrågor till deras svar i intervjuerna beroende på vad de svarat under våra förutbestämda frågor. Detta medföljer att vi genomfört kvalitativa, strukturerade intervjuer. Dock har vi utifrån intervjumaterialet arbetat kvalitativt, eftersom under en kvalitativ intervju används ljudupptagning, vilket vi gjort.

En annan svårighet vi mött under våra intervjuer är att vara någorlunda passiva under intervjun, men ändå visa intresse av deras svar för att bidra till ett fortsatt samtal. Det blir lätt

att man vill lägga till egna åsikter och snarare föra ett samtal än en ren intervju, då vi bara ska ställa frågor och intervjupersonen svarar. Detta har varit svårt men vi har lyckats någorlunda bra, då vi som mest svarat ”Vad bra, eller visst är det så”. Man vill gärna hjälpa till, och hålla med eller svara på deras kommentarer vilket medfört att man gånger verkligen fått tänka efter och lägga band på sig själv.

En annan insikt vi kommit fram till är om inte tiden hade varit så knapp under vårt uppsatsskrivande är att det vore intressant att följa upp resultaten med observationer av verkligheten. För många gånger är svaren i intervjuerna innehållsrika och väldigt givande, men det blir lätt att man börjar fundera på om verkligheten faktiskt ser lika bra ut. Dock har många av intervjupersonernas svar och kommentarer varit väldigt målande och detaljerade, vilket gör att det skapar verklighetstroga bilder och innehållet blir trovärdigt.

Vi kan även se stora fördelar med vårt val av metod, vi tror att vi nått djupare svar och intervjupersonernas erfarenheter ifrån verkligheten, till skillnad från om vi hade genomfört enkätundersökningar eller enbart observationer. Genom observation hade studien istället byggts på tolkningar utav de vi skulle ha sett i verksamheten. Istället har vi genom intervjuerna fått fram hur den enskilda pedagogen/ barnskötaren ser på barn med ”större uppmärksamhetsbehov” och hur deras tankar se ut och vad deras visioner är i arbetet tillsammans med barnen. Framförallt ser vi det som att vi lyckats nå värdefulla svar för att lyckas besvara vår frågeställning som lyder följande; Hur bemöter förskolans pedagoger barn med större uppmärksamhetsbehov?

5.3 Pedagogiska implikationer

Med dagens läroplaner menar vi att i vår yrkesroll behövs kunskap och kompetenser för att möta alla sorts barn. Genom vår undersökning tycks vi kunna se en efterfrågan på mindre barngrupper och större personaltäthet, vilket skulle kunna bidra till att bättre hinna med att se varje barn och kunna möta varje olikhet. Vi tror på en skola för alla, men för att kunna nå dit behöver vi rätt resurser, vilket kan göras genom utökade personalgrupper som består av kunnig och utbildad personal, som har både motivation och tid till att se till varje individ.

5.4 Förslag till vidare forskning

Under vår tid med examensarbetet har det uppkommit nya tankar och idéer hos oss kring djupare och ytterligare forskning på vår studie. Vi skulle vilja veta mer kring hur vidare väl intervjupersonernas svar och kommentarer stämmer med hur de faktiskt arbetar i verkligheten. Stämmer svaren i resultatdelen överens med hur arbetet ser ut i verksamheten? Vilket skulle kunna genomföras med den typ av intervjuer vi gjort och att man sedan kompletterat med observationer på pedagogers arbete i olika situationer i verksamheten.

Ytterligare en intressant utgångspunkt att gå vidare med hade varit att jämföra olika förskolor, dvs. att man studerat hur olika förskolor bemöter barn med större uppmärksamhetsbehov. Samt hur dem ser på situationen, var måste förändringen ske är det barnet svårigheterna ligger hos eller är det verksamheten som bör förändras, för att främja varje barns utveckling bättre.

6 Sammanfattning

Vår problemformulering är följande; Barn med större uppmärksamhetsbehov – Hur bemöter förskolans pedagoger dessa individer?

Utifrån tidigare forskning har vi kommit fram till att barn med större uppmärksamhetsbehov yttrar sig på olika sätt. De kan vara i form av aggressivitet och att barnet är ”bråkigt”, samt barn med ständigt kontaktbehov, då barnet söker ständig närhet för att känna bekräftelse och få uppmärksamhet. Det kan vara barn med situationsrelaterade svårigheter, där barnet upplever bekymmer i vissa, särskilda situationer, som ofta är när barnet känner sig oroligt och saknar kontroll över situationen. Oavsett hur barnet med större uppmärksamhetsbehov tenderar att visa det på, så krävs det olika metoder och lösningar. Det viktigaste är en engagerad och välmenande pedagog som försöker hjälpa och vägleda barnet i dess behov och svårigheter. Pedagogen behöver finna lösningar för just det barnet i just den situationen där svårigheterna finns och samtidigt uppmärksamma och uppmuntra barnets positiva sidor och agerande. Barngruppens storlek och personaltätheten kan även spela en väsentlig roll för att barn som uttrycker ett större uppmärksamhetsbehov.

I resultatet baserade på intervjuerna har stora delar byggts på en efterfrågan av mindre barngrupper och fler pedagoger, för att lättare möta och tillgodose varje individ och dess behov. Där finns en vilja till att ”hinna” med varje barn varje dag, men ibland räcker inte tiden till för att barnen är många, och pedagogerna för få. Det efterfrågas även specialpedagogisk kompetens ifrån en del av intervjupersonerna, detta för att lättare kunna möta varje barn och dess behov bättre. Resultatet från intervjuerna pekar även på att pedagogernas bemötande spelar en väsentlig roll, att man försöker se barnens möjligheter och styrkor och i största mån använda barnets behov av uppmärksamhet till något positivt. Mycket av intervjuresultatets svar pekar på att verksamhetens utformning och tidsbristen kan vara en anledning till att en del barn uttrycker ett större uppmärksamhetsbehov. Vilket vi utläser som att det inte är barnet som uttrycker problem utan det är verksamheten som inte möter barnens olika behov vilket tycks bero på tidsbrist, för stora barngrupper och för lite personal.

Referenslista

- Ahlberg, Ann (2007) Specialpedagogik av igår, idag och i morgon *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 12 (2). 84–95 Issn 1401-6788
- Andershed, Anna-Karin, Andershed, Henrik (2008). *Normbrytande beteende i barndomen – Vad säger forskningen?.* Stockholm: Gothia Förlag
- Bourdieu, Pierre (1997) *Kultur och kritik – anföranden*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos
- Brinkmann, Svann & Kvale, Steinar (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Eresund, Pia & Wrangsjö, Björn (2008) *Att förstå, bemöta och behandla bråkiga barn*. Lund: Studentlitteratur
- Hansson, Kjell (2001) *Familjebehandling på goda grunder: en forskningsbaserad översikt*. Stockholm: Gothia
- Harris, Judith Rich (2001) *Myten om föräldrars makt: varför barn blir som de blir*. Stockholm: Svenska fören. för psykisk hälsa
- Hedenbro, Monica & Wirtberg Ingegerd (2000) *Samspelets kraft: Marte meo – möjlighet till utveckling*. Stockholm: Liber AB
- Hejlskov Jörgensen, Bo & Hejlskov Elvén, Bo (2009) *Problemskapande beteende vid utvecklingsmässiga funktionshinder*. Lund: Studentlitteratur
- Jacobsen Krag, Jan (1993) *Intervju: Konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2001) *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget
- Juul, Jesper & Jensen, Helle (2009) *Relationskompetens i pedagogernas värld*. Stockholm: Liber
- Kadesjö, Björn (2007) *Barn med koncentrationssvårigheter*. Stockholm: Liber AB
- Kadesjö, Björn (2010) *Barn som utmanar: Barn med ADHD och andra beteendeproblem*. Socialstyrelsen (artikelnr 2010-3-6), s. 1-60 tillgänglig:
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17951/2010-3-6.pdf>
Hämtad 2011-11-08
- Kåver, Anna & Nilsson (2002) *Dialektisk beteendeterapi vid emotionellt instabil personlighetsstörning: teori, strategi och teknik*. Stockholm: Natur och kultur
- Levine, Melvin (2005) *En tanke i taget: hur du som lärare eller förälder kan hjälpa ditt barn att upptäcka hela sitt sinne*. Jönköping: Brain Books
- Nilhom, Claes (2006) *Inkludering av elever ”i behov av särskilt stöd” – Vad betyder det och*

- vad vet vi. Forskning i fokus nr 28. Myndigheten för skolutveckling. Issn 1651- 3460
- Nordahl, Thomas, Sörlie Mari-Anne, Manger, Terje & Tveit, Arne m. red. (2007) *Att möta beteendeproblem bland barn och ungdomar*. 1a uppl. Stockholm. Liber
- Ogden, T. (2003). *Social kompetens och problembeteende i skolan: kompetensutvecklande och problemlösande arbete*. Stockholm: Liber.
- Palla, Linda (2011) *Med blicken på barnet: om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik*. Malmö: Malmö högskola, Lärarutbildningen
- Persson (2008). *Elevers olikheter*. Stockholm: Liber
- Repstad, Pål (2010) *Närhet och distans: Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Patel, Runa & Bo Davidsson (2003) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Strandberg, Leif (2008). *Vygotskij i praktiken – bland plugghästar och fusklappar*. Finland: Nordstedts akademiska förlag
- Skolverket (2010) *Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes
- SOU 1974:53. Skolans arbetsmiljö (Betänkande angivet av utredningen om skolans inre arbetsplats). Stockholm: Socialdepartementet och Allmänna Förlaget.
- SOU 1999:63. Att lära och leda (En lärarutbildning för samverkan och utveckling). Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Svenning, Conny (2003) *Metodboken: samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling klassiska och nya metoder i informationssamhället källkritik på Internet*. Eslöv: Lorentz förlag
- Ford Tamsin, Goodman Goodman & Howard Meltzer (2004) The relative importance of child, family, school and neighbourhood correlates of childhood psychiatric disorder Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 39: 487–496
- Trondman, Mats (1999) *Kultursociologi i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB
- Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Samtyckesbrev

Hejsan! Vi är två förskollärostudenterna, Caroline Fredriksson och Jenny Kristiansson som läser vår sista termin vid Kristianstad Högskola, och gör nu vårt examensarbete som handlar om barn med ”ett större uppmärksamhetsbehov”. Syftet med vårt examensarbete är att undersöka och få en inblick om hur pedagogerna i verksamheten möter de barn som utmärker ett större uppmärksamhetsbehov än det vanliga, alltså barn som inte är diagnostiserade och inte heller under någon utredning. Vi har valt att göra vår studie genom personliga intervjuer med pedagoger som dagligen bedriver och är i verksamhet med förskolebarn. Svaren kommer behandlas konfidentiellt, men kommer att spelas in. Det är endast vi (Caroline och Jenny), vår handledare i examensarbetet och vår examinator som kommer kunna ta del av materialet. Intervjun kommer ta ca 30 min och kan när som helst avbrytas om så önskas, man har rätt till att avbryta sin medverkan fram till att uppsatsen trycks i januari.

Vi är enormt tacksamma för er medverkan och ert samarbete är av stor betydelse!

Tack på förhand // Caroline och Jenny

Har ni frågor eller vill komma i kontakt med oss är ni varmt välkomna:

Caroline Fredriksson

Jenny Kristiansson

Bilaga 2

Intervjumall

Vad är ett barn med ”större uppmärksamhetsbehov” för dig?

Hur skulle du/ bemöter du dessa barn?

Hur anpassas verksamheten till dessa barn?

Vad skulle kunna ses som hinder i verksamheten för dessa barn?

Hur kan du som pedagog tillgodose varje individs behov?

Vad skulle kunna utvecklas/ eller förändras för att verksamheten skulle nå varje barn bättre?

Övriga synpunkter